

کار احیای سیستم سنتی کاریزها از سوی وزارت احیا و انکشاف دهات به سرعت جریان دارد

کاریز (سیستم سنتی آبیاری و تهیهی آب آشامیدنی) از هزاران سال به این سو به شمول افغانستان، در بسیاری از کشورهای جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. افغانستان پس از ایران دومین کشور دارای بیشترین تعداد کاریزها است. کاریزها طور معمول در مناطقی ساخته می‌شود که آب‌های سطحی در آن‌جا کمتر بوده یا هم وجود ندارد. بیشتر کاریزها در مناطق هموار یا دامنه‌های کوه‌ها جا افتاده اند که از این رو آن‌ها را رگ‌های دشت هم می‌گویند.

بر اساس سروی اداره‌ی جهانی FAO، در سال ۲۰۰۴ میلادی ۹۳۷۰ کاریز در ۱۹ ولایت کشور وجود داشت که از این میان بیشتر کاریزها در مناطق جنوبی، جنوب غربی و بخشی از مناطق مرکزی واقع شده است. بر اساس این سروی، در سال ۲۰۰۴ از ۹۳۷۰ کاریز ۳۶ درصد آن که ۳۴۰۶ کاریز می‌شود، به گونه‌ی کامل غیر قابل استفاده شده بود. دلیل خشک شدن کاریزها را می‌توان تغییرات اقلیمی و چهار دهه جنگ دانست. اهمیت کاریزها این است که ۸ درصد تمام زمین‌های زراعتی کشور را آبیاری می‌کند.

در عکس گرفته شده از فضای ولسوالی میوند کندهار کاریزها دیده می‌شود

کاریزها علاوه بر ارزش حیاتی، از اهمیت فرهنگی نیز برخوردار اند. برای تاریخ‌شناسان، کاریزها به عنوان میراث تاریخی و فرهنگی چیزهای زیادی برای گفتن دارند. این نمادهای تاریخی به حیث رابط میان نسل‌ها، در کنار رموز توافق انسان‌ها با طبیعت، عنعنات گذشتان را نیز نقل می‌کنند. از آن جمله رسم جمع شدن بانوان روستایی سر کاریز هنوز هم زنده است. این پاتوق را در اصطلاح محلی «گودر» می‌گویند که در فرهنگ پشتون‌ها نمادی از عشق پنداشته می‌شود.

با توجه به این ارزش‌ها، بر اساس حکم رییس جمهور کشور، راهکاری برای بازسازی، تغذیه، مواظبت و مراقبت از کاریزها به رهبری مشاور ریاست جمهوری در بخش زراعت و توسعه تهیه شد. بر اساس این راهکار، تمام کاریزهای کشور باید تا سال ۲۰۳۰ به گونه‌ی پایدار بازسازی شوند. این مسئولیت به وزارت احیا و انکشاف دهات سپرده شد و دیپارتمنت کاریزها به همین منظور در چوکات این وزارت ایجاد شده است. این دیپارتمنت وظیفه‌ی بازسازی تمام کاریزها را در سطح افغانستان عهده‌دار است.

چنان که می‌دانیم سطح آب‌های زیر زمینی ارتباط مستقیم با میزان آب کاریزها دارد، از همین رو به منظور زیاد شدن آب‌های زیر زمینی ایجاد بندهای کوچک در بالای کاریزها راهکار مفیدی است که باعث می‌شود آب باران در این بندها جمع شده و به زیر زمین نفوذ کند. به دلیل ساخت این بندها و دیگر فعالیت‌های موثر آب کاریزها بیشتر و دوامدارتر می‌شود. دولت افغانستان به منظور کنترل سیلاب‌ها و مشکلات ناشی از کمبود آب در نظر دارد تا برای ذخیره کردن آب باران‌ها بندهای خرد و بزرگ در کشور بسازد. از این بندها ضمن ذخیره کردن آب، برای تغذیه‌ی آب‌های زیر زمینی و آبیاری زمین‌ها استفاده خواهد شد. گفتنی است که وزارت احیا و انکشاف دهات کار عملی ساختن بندهای یاد شده را آغاز کرده است.

بند براتخان برای تغذیه‌ی مصنوعی کاریزها در ولسوالی ارغستان ولایت کندهار ساخته شد است

وزارت احیا و انکشاف دهات تا کنون قرارداد ۱۱۳ کاریز را با شوراهای انکشافی در ولایات کابل، ننگرهار، میدان وردگ، غزنی، پکتیکا، زابل، کندهار، هلمند، هرات، خوست، پکتیا، کنر، لوگر و دیگر ولایات به امضا رسانده است، از آن جمله احیای ۵۲ کاریز تکمیل شده و کار کاریزهای باقی مانده به سرعت جریان دارد. این ۱۱۳ کاریز ۳۳۶ میلیون افغانی هزینه دارند و از بودجه‌ی ملی تمویل می‌شوند. احیای کاریزهای مذکور ۵۹۳۷ زمین را تحت پوشش آبیاری قرار داده و ضمن تهیه‌ی آب برای ۱۱۵۰۰ خانواده، ۲۰۷ هزار و ۷ روز کاری نیز ایجاد کرده است.

کارپز زمبر در گذشته در یک ثانیه ۱۵ لیتر آب می‌داد و پس از بازسازی، ۱۹۰ لیتر آب را در یک ثانیه بالا می‌کند- ولسوالی صبری یعقوبی ولایت خوست

جریان بازسازی کاریزی در ولسوالی خوشی ولایت لوگر